

Верховний
Суд

Застосування допоміжних репродуктивних технологій: сучасні підходи у судовій практиці

Білоконь Олена

Суддя КЦС ВС, к.ю.н

ДРТ: правничі та праволюдінні
виклики сьогодення

Заборона дискримінації дитини за ознакою часу народження та способу запліднення

Дитина має бути забезпечена можливістю здійснення її прав, установлених Конституцією України, Конвенцією про права дитини, іншими міжнародними договорами України (ч.7 ст. 7 СК України)

Право дитини, народженої в результаті штучного запліднення, що відбулось після спливу 10 місяців після смерті батьків (одного з батьків), на отримання пенсії у зв'язку з втратою годувальника, як складової частини права на соціальний захист, не може ставитись в залежність із часом її народження, оскільки таке народження може відбутись й після спливу 10 місяців після смерті годувальника.

Постанова КАС ВС від 19 жовтня 2022 року, справа 420/5/22,
Рішення Суворовського районного суду м. Одеси
від 21 липня 2021 року, справа № 523/1944/20

Неможливість оспорювання батьківства при застосуванні допоміжних репродуктивних технологій за попередньою згодою

Особа, яка надала згоду на застосування допоміжних репродуктивних технологій та була записана батьком дитини за спільною заявою про визнання свого батьківства, не має права оспорювати своє батьківство, навіть якщо згода була надана в усній формі. При вирішенні таких справ суди повинні керуватися найкращими інтересами дитини та забезпечувати баланс між інтересами дитини та сторін.

Постанова КЦС ВС від 28 квітня 2020 року, справа №520/12514/18

Визнання батьківства без ДНК-експертизи: значення добровільної згоди на використання ДРТ

При вирішенні справи про визнання батьківства щодо дитини, народженої із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, суд враховує всю сукупність доказів, зокрема: письмову згоду чоловіка на застосування такої технології з використанням його біоматеріалу, факт спільного проживання сторін, визнання біологічного батьківства в суді. За наявності письмової згоди чоловіка на застосування допоміжних репродуктивних технологій та використання його біоматеріалу, проведення судово-генетичної експертизи не є обов'язковим для встановлення батьківства.

Постанова КЦС ВС від 05 квітня 2023 року, справа 742/2669/21

Оспорювання батьківства при застосуванні ДРТ без згоди чоловіка на використання донорського матеріалу

Згода батька дитини на використання в лікуванні безпліддя донорських ембріонів має фундаментальне значення для виникнення в нього батьківських прав та обов'язків щодо дитини, яка народилася за допомогою методів допоміжних репродуктивних технологій, адже така методика лікування виключає будь-яку кровну спорідненість його з дитиною.

Не поінформування батька стосовно застосування таких методів є підставою для виключення відомостей про батька дитини з актового запису про її народження.

Постанова КЦС ВС від 03 серпня 2022 року, справа № 344/1962/19

Відповідальність сторін та момент виникнення обов'язків у програмі сурогатного материнства

Якщо в результаті програми «сурогатне материнство» вагітність так і не настала, наслідки договору про надання медичних послуг (сурогатне материнство) не можуть застосовуватись.

Постанова КЦС ВС від 23 жовтня 2019 року, справа № 150/628/16-ц

Замість висновку

Добровільна згода чоловіка на застосування допоміжних репродуктивних технологій, спільне проживання з партнеркою та використання його біологічного матеріалу створюють правові підстави для визнання батьківства навіть без обов'язкової судово-генетичної експертизи. Судова практика Верховного Суду підтверджує, що письмова згода та належна документація є ключовими для законного встановлення батьківства.

Пріоритетним у таких справах залишається захист інтересів дитини: право на встановлення батьківства, соціальний захист та оформлення всіх юридичних фактів походження дитини. Судові рішення демонструють баланс між добровільною згодою батька, правами матері та найкращими інтересами дитини, що слугує орієнтиром для подальшої практики у сфері допоміжних репродуктивних технологій.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!